

۱۳۲۸۹۸۰

مجموعه های حقوقی: ساره ساز

ساره ساز نوین

حقوق جزای عمومی

حمیدرضا کلاتری

نشر میزان

سرشناسه : کلانتری، حمیدرضا، ۱۳۶۲ -
 عنوان و نام پدیدآور : ساده ساز نوین حقوق جزای عمومی
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان: ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری : ۳۳۲ ص
 فروست : علوم اجتماعی: ۸۷۲
 شابک : 978-964-511-671-0
 وضعیت فهرست نویسی : فیپای مختصر
 یادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir>
 قابل دسترسی است.
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۰۴۱۲۳

۸۷۲

نشر میزان

ساده ساز نوین

حقوق جزای عمومی

حمیدرضا کلانتری

چاپ اول: بهار ۱۳۹۴

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شماره: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۶۷۱-۰

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاوسی فر، کوچه نکسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 وبسایت: www.mizan-law.ir پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com

علائم اختصاری

اداره کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضائیه	ا.ح.ق.ق.
بایسته‌های حقوقی مجرای عمومی ۱ - ۲ - ۳	ب.ح.ج.ع.
حقوق مجرای عمومی	ح.ج.ع.
حقوق مجرای اقتصادی، برایم علیه اشخاص	ح.ج.ا.ا.
حقوق مجرای اقتصادی، برایم علیه امنیت و آسایش عمومی	ح.ج.ا.ا.ا.
حقوق مجرای عمومی ایران	ح.ج.ع.ا.
حقوق کیفری اقتصادی، برایم علیه اشخاص	ح.ک.ا.ا.
حقوق کیفری اقتصادی، برایم علیه اموال و مالکیت	ح.ک.ا.ا.م.
حقوق کیفری اقتصادی، برایم علیه امنیت و آسایش عمومی	ح.ک.ا.ا.ا.
حقوق کیفری اقتصادی، برایم علیه اشخاص (ضایعات)	ح.ک.ا.ا.ج.
حقوق کیفری اقتصادی، برایم علیه اشخاص (شفهیت معنوی)	ح.ک.ا.ا.ش.
امنیت سازمان یافته فرامی	ج.س.ف.
قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی	ق.ا.د.ج.ک.
مشای قانون مجازات اسلامی	م.ق.ا.م.
آیین نامه کمیسیون عفو و تخفیف مجازات محکومین مصوب ۱۳۸۷/۹/۱۲	آ.ع.ت.
قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲	ق.آ.د.ک.
قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	ق.ا.
قانون استرداد مجرمین مصوب ۱۳۳۹	ق.ا.م.
قانون انقلابگران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.ا.ن.ا.ک.
قانون تشریح مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۳ و تأیید ۱۳۶۷	ق.ت.م.ا.ا.ک.
قانون برایم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸	ق.ج.ر.
قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱	ق.ح.خ.
قانون رسیدگی به تلفات رانندگی مصوب ۱۳۸۹	ق.ر.ت.ر.
قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیر مجاز می‌تأثیر مصوب ۱۳۸۶	ق.س.ب.
قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۸۷ و تأیید ۱۳۹۰	ق.س.م.ف.
قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.ش.
قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.ص.ج.
قانون مجازات استفاده غیر مجاز از عناوین علمی مصوب ۱۳۸۸	ق.ع.ع.
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲	ق.م.ا.
قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.م.ا.ت.
قانون مجازات با پولشویی مصوب ۱۳۸۶	ق.م.پ.
قانون مجازات برایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲	ق.م.ج.ن.م.
قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۳	ق.م.ا.ا.
قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲	ق.م.د.
قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲	ق.م.ق.ک.ا.
قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۷۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی	ق.م.م.
قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۷۷	ق.ن.ا.م.
قانون تجارت پر رفتار قضات مصوب ۱۳۹۰	ق.ن.ق.
قانون وصول برپی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ با اصلاحات بعدی	ق.و.د.
قانون هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۲۸	ق.ه.ک.
تبصره	ت.
ماده	م.

فهرست مطالب

۴.....	علائم اختصاری.....
۷.....	مقدمه.....
۱۱.....	واکنش اجتماعی و تحولات آن علیه پدیده جنایی.....
۲۳.....	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱.....
۲۴.....	کتاب اول - کلیات.....
۲۴.....	بخش اول - مواد عمومی.....
۲۴.....	فصل اول - تعاریف.....
۴۲.....	فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان.....
۵۴.....	فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزایی در زمان.....
۷۱.....	فصل چهارم - قانونی بودن جرایم، مجازات‌ها و دادرسی کیفری.....
۷۹.....	بخش دوم - مجازات‌ها.....
۸۱.....	فصل اول - مجازات‌های اصلی.....
۸۸.....	فصل دوم - مجازات‌های تکمیلی و تبعی.....
۱۱۰.....	فصل سوم - نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها.....
۱۱۸.....	فصل چهارم - تخفیف مجازات و معافیت از آن.....
۱۳۴.....	فصل پنجم - تعویق صدور حکم.....
۱۳۸.....	فصل ششم - تعلیق اجرای مجازات.....
۱۵۸.....	فصل هفتم - نظام نیمه آزادی.....
۱۵۹.....	فصل هشتم - نظام آزادی مشروط.....
۱۷۰.....	فصل نهم - مجازات‌های جایگزین حبس.....
۱۷۹.....	فصل دهم - مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان.....
۱۸۶.....	فصل یازدهم - سقوط مجازات.....
۱۸۶.....	مبحث اول - عفو.....
۱۹۴.....	مبحث دوم - نسخ قانون.....
۱۹۵.....	مبحث سوم - گذشت شاکی.....
۲۰۰.....	مبحث چهارم - مرور زمان.....
۲۰۴.....	مبحث پنجم - توبه مجرم.....
۲۰۷.....	مبحث ششم - اعمال قاعده درأ.....

۲۰۹.....	بخش سوم - جرایم
۲۰۹.....	فصل اول - شروع به جرم
۲۲۰.....	فصل دوم - شرکت در جرم
۲۲۹.....	فصل سوم - معاونت در جرم
۲۴۳.....	فصل چهارم - سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته
۲۴۵.....	فصل پنجم - تعدد جرم
۲۶۴.....	فصل ششم - تکرار جرم
۲۷۳.....	بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری
۲۷۳.....	فصل اول - شرایط مسؤولیت کیفری
۲۸۴.....	فصل دوم - موانع مسؤولیت کیفری
۳۲۱.....	بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری
۳۲۱.....	فصل اول - مواد عمومی
۳۲۱.....	فصل دوم - اقرار
۳۲۳.....	فصل سوم - شهادت
۳۲۶.....	فصل چهارم - سوگند
۳۲۷.....	فصل پنجم - علم قاضی
۳۲۹.....	بخش ششم - مسایل متفرقه
۳۳۳.....	پاسخ نامه واکنش اجتماعی و تحولات آن علیه پدیده جنایی
۳۳۹.....	پاسخ نامه بخش اول - مواد عمومی
۳۵۷.....	پاسخ نامه بخش دوم - مجازات‌ها
۳۸۶.....	پاسخ نامه بخش سوم - جرایم
۴۱۰.....	پاسخ نامه بخش چهارم - شرایط و موانع مسؤولیت کیفری
۴۲۵.....	پاسخ نامه بخش پنجم - ادله اثبات در امور کیفری
۴۲۶.....	پاسخ نامه بخش ششم - مسایل متفرقه
۴۲۷.....	کتابنامه
۴۳۰.....	قوانین و مقررات جدید

مقدمه

آنچه مرا بر آن داشت تا دست به قلم برده و به تدوین این مجموعه بپردازم، ارائه مجموعه‌ای منسجم به شیوه‌ای متفاوت و بدیع نسبت به کتاب‌های تست حقوق جزای عمومی موجود در بازار کتاب بود. شاید به جرأت بتوان گفت که در اغلب کتاب‌های تست حقوق جزای عمومی، به جای آگاه نمودن داوطلبان از این مطلب که برای شرکت در آزمون کارشناسی ارشد و آزمون‌های استخدامی باید به مطالعه چه مباحثی از حقوق جزای عمومی پرداخته شود؛ صرفاً به انتشار سؤالات آزمون سال‌های گذشته اکتفا شده است. بنابراین نگارنده برای رفع بخشی از نیازهای داوطلبان آزمون کارشناسی ارشد حقوق و سایر آزمون‌های حقوقی به تدوین این مجموعه با ویژگی‌های ذیل پرداخته است:

الف - تطبیق و اصلاح متن سؤالات با آخرین قوانین مصوب

قوانین و مقررات کشور پیوسته در حال تغییر و تحول می‌باشد و قوانین حقوق کیفری نیز از این تحول مستثنی نبوده است. با این وصف پاسخ گویی به سؤالات درس حقوق جزای عمومی براساس قوانین و مقررات حاکم در زمان طرح سؤال یا برگزاری آزمون، نه تنها راهگشای داوطلبان در گذر از آزمون کارشناسی ارشد و سایر آزمون‌های حقوقی نیست بلکه موجب اتلاف وقت و شکل گیری مطالب زائد و بی فایده در ذهن داوطلبان گشته و عملاً آن‌ها را از موفقیت در آزمون باز می‌دارد. نگارنده با آگاهی از این موضوع به تطبیق و اصلاح سؤالات حقوق جزای عمومی آزمون سال‌های گذشته با قوانین جاری کشور که دشواری آن بر اهل فن پوشیده نیست، پرداخته است. بدیهی است که سؤالات مطروحه حقوق جزای عمومی در آزمون سال‌های گذشته با عنایت به قوانین اخیر التصویب از سه حالت خارج نیست:

- ۱- سؤالات مطروحه با تصویب قوانین جدید نیازی به تطبیق و اصلاح ندارند، لیکن ممکن است گزینه صحیح در زمان طرح سؤال متفاوت از پاسخ درست در زمان فعلی باشد.
- ۲- سؤالات مطروحه با تصویب قوانین جدید نیاز به تطبیق و اصلاح دارند.
- ۳- سؤالات مطروحه با تصویب قوانین جدید، سالبه به انتفاء موضوع می‌باشند.

در این مجموعه سؤالات بندهای ۱ و ۲ مطرح و سؤالات بند ۳ به دلیل عدم کاربرد ذکر نشده‌اند.

ب - استفاده از منابع معتبر در پاسخ گویی به سؤالات

در این مجموعه، منبع اصلی پاسخ گویی به سؤالات، مجموعه قوانین و مقررات کیفری و آرای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور است. همچنین حسب مورد از کتب معتبر حقوقی از جمله «حقوق جزای عمومی» دکتر محمدعلی اردبیلی، «قانون مجازات اسلامی در نظم حقوقی کنونی» دکتر محمدابراهیم شمس ناتری و همکاران، «درآمدی بر حقوق جزای عمومی» دکتر غلامحسین الهام و دکتر محسن برهانی، «چکیده حقوق جزایی عمومی» دکتر صادق سلیمی استفاده شده است.

پ - طبقه بندی موادی - موضوعی سؤالات

در این مجموعه حتی المقدور سعی شده است که در عین رعایت طبقه بندی موادی، سؤالات براساس موضوع تنظیم شوند. اقدامی که برای نخستین بار در کتاب‌های تست حقوق جزای عمومی شاهد آن می‌باشیم.

ت - ارائه پاسخ نامه به صورت جدول

در این مجموعه نیز همانند مجموعه‌های «ساره ساز متون فقه، ساره ساز آیین دادرسی کیفری» پاسخ‌نامه‌ی هر بخش به صورت جدول ارائه شده است تا داوطلبان با نگاهی مختصر بدان دریابند که چه موضوعات و موادی دارای اهمیت بیشتری می‌باشد.

شیوه نگارش سؤالات

برخی از سؤالات آزمون‌های سال‌های گذشته، دارای اشتباهات نگارشی بوده و اصول تست سازی و استانداردهای آزمون سازی در آن رعایت نشده است. این اشکالات تا حد امکان تصحیح شده و برای آگاهی داوطلبان از این موضوع که حتی سؤالاتی در این سطح نیز ممکن است دارای اشکالات نگارشی و احیاناً علمی باشند، به عنوان نمونه به برخی از آن‌ها در زیرنویس اشاره شده است. با این وصف برای یکسان بودن نحوه نگارش سؤالات، گزینه‌هایی که به صورت «الف» (ب ج د) یا «۱- ۲- ۳- ۴» بوده است به گونه «۱) ۲) ۳) ۴)» ذکر شده است. همچنین برخی علائم نگارشی نظیر «؟ : ، ...» حسب مورد اضافه یا حذف شده است. برخی کلمات نظیر «جزائی، جرائم، قضائی» به دو صورت «جزائی یا جزایی، جرائم یا جرایم، قضائی یا قضایی» ذکر شده است که این امر به دلیل آن است که در دفترچه سؤالات آزمون، این گونه نگارش یافته‌اند.

چند توصیه

برای مطالعه درس حقوق جزای عمومی جهت شرکت در آزمون کارشناسی ارشد و سایر آزمون‌های حقوقی توجه به نکات زیر ضروری است:

۱- شناخت منبع طرح سؤالات

اصولاً علاوه بر قوانین و مقررات کیفری که قسمت عمده‌ای از سؤالات را به خود اختصاص می‌دهد، کتب معتبر حقوقی از جمله «حقوق جزای عمومی» دکتر محمدعلی اردبیلی از منابع طرح سؤال می‌باشند.

۲- تشخیص مباحث با اهمیت از دیدگاه طراحان سؤالات

با مراجعه به پاسخ نامه هر بخش این موضوع آشکار می‌گردد.

۳- لزوم مراجعه به منبع اعلام شده در پاسخ نامه

برای توانایی پاسخ گویی به انواع سؤالات حقوق جزای عمومی مطروحه در آزمون های حقوقی، نباید تنها به حفظ پاسخ صحیح اکتفا شود، بلکه لازم است به منبع اعلام شده در پاسخ نامه نیز مراجعه و مباحث مرتبط با موضوع مذکور در سؤال به طور کامل و دقیق مورد مطالعه قرار گیرد.

۴- ترتیب مطالعه مباحث حقوق جزای عمومی

نگارنده مطالعه مباحث حقوق جزای عمومی را به ترتیب ذیل پیشنهاد می کند:

(الف) قانون مجازات اسلامی (بهتر است از انتشارات ریاست جمهوری یا روزنامه رسمی مطالعه گردد).

(ب) مواد مرتبط از قانون آیین دادرسی کیفری

(پ) آرای وحدت رویه هیات عمومی دیوان عالی کشور در زمینه حقوق جزای عمومی

(ت) قوانین مرتبط دیگر از قبیل قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۱۳۸۳، قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶ و آیین نامه آن، قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت های غیرمجاز می نمایند مصوب ۱۳۸۶، قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۸۷ و تأیید ۱۳۹۰ م.ت.م.ن، قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارنگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲، قانون اصلاح قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۹۲، قانون رسیدگی به تلفات و اندکی مصوب ۱۳۸۹، قانون مجازات استقاره غیرمجاز از عناوین علمی مصوب ۱۳۸۸، قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸، قانون اهلاکگران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی، قانون تشریح مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۳ و تأیید ۱۳۶۷، قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲، قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱، قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۷۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی، قانون استرداد مجرمین مصوب ۱۳۳۹، آیین نامه کمیسیون عقوبت و تقفیف مجازات معلومین مصوب ۱۳۸۷/۰۹/۱۲، آیین نامه راجع به نحوه اجرای مجازات های تکمیلی موضوع ماده ۲۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۲۶، آیین نامه اهرایی ماده ۷۹ قانون مجازات اسلامی و ...

(ث) «حقوق جزای عمومی» دکتر محمدعلی اردبیلی (آخرین چاپ)

۵- آگاهی از آخرین قوانین و آرای وحدت رویه

از جمله موضوعاتی که می بایست حتماً داوطلبان مد نظر قرار دهند، آگاهی از آخرین قوانین و آرای وحدت رویه می باشد. چه بسیار مشاهده شده است، داوطلبانی که با وجود استعداد و مطالعه فراوان به سؤالات حقوق جزای عمومی آزمون های حقوقی به دلیل عدم آگاهی از قوانین و مقررات جدید، به نحو مطلوب پاسخ نداده اند. مناسب ترین راه برای دستیابی به قوانین و آرای وحدت رویه جدید مراجعه به سایت جدید روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران به آدرس اینترنتی <http://www.rooznamehrasmi.ir> می باشد. همچنین می توانید به سایت دوست فرزانه و گرامی جناب آقای حامد صفایی به آدرس اینترنتی <http://www.lawtest.ir> رجوع نمایید.

در این مقام بر خود فرض می‌دانم:

- از **مهرسور و فرزانه** که بدون تلاش‌های بی‌شائبه‌ی ایشان این مجموعه به ثمر نمی‌نشست و **دکترین و لورز و مهربان** که از خود گذشتند تا فرزندشان در پیمودن مسیر علم و دانش کوچکترین کمبودی احساس نکنند، از صمیم قلب سپاسگزاری نمایم.
- از استاد فرزانه و گرامی، آقای **دکتر محمدابراهیم شمس ناتری** (دانشیار دانشگاه تهران) که در پاسخ به سؤالات نگارنده از هیچ لطفی دریغ نمودند، تشکر و قدردانی کنم.
- از مدیریت محترم نشر میزان، آقای **دکتر عباس شیروی** (عضو هیئت علمی دانشکده حقوق دانشگاه تهران) که زمینه پتاب این اثر فراهم آوردند، صمیمانه تشکر نمایم.
- از دوستان بزرگوارم، آقایان **امین بغئی زاده اهری**، **اصغر یزدانی**، **مهدی رضا عثقی نژاد** و **ممن** دلیل‌گر که در نگارش این اثر بنده را یاری رساندند، تشکر و قدردانی کنم.

در پایان، یادآوری این نکته ضروری است که علیرغم کوشش بسیار، نگارش حاضر خالی از اشکال و کاستی نبوده و تذکر لغزش‌ها و خطاها، از سوی خوانندگان نکته سنج و ارباب فضل و معرفت موجب کمال امتنان خواهد بود.

إنه ولی التوفیق.

حمیدرضا کلانتری

بهار ۱۳۹۴

<http://www.sadesaz.ir>